Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 20ής Σεπτεμβρίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Δημόσιες συμβάσεις – Δημόσιες υπηρεσίες επιβατικών σιδηροδρομικών και οδικών μεταφορών – Κανονισμός (ΕΚ) 1370/2007 – Άρθρο 5, παράγραφος 1 – Ανάθεση συμβάσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας – Άρθρο 7, παράγραφος 2 – Υποχρέωση δημοσιεύσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ορισμένων πληροφοριών το αργότερο ένα έτος πριν από την έναρξη της σχετικής διαδικασίας – Συνέπειες της μη δημοσιεύσεως – Ακύρωση της διαδικασίας του διαγωνισμού – Οδηγία 2014/24/ΕΕ – Άρθρο 27, παράγραφος 1 – Άρθρο 47, παράγραφος 1 – Οδηγία 2014/25/ΕΕ – Άρθρο 45, παράγραφος 1 – Άρθρο 66, παράγραφος 1 – Προκήρυξη διαγωνισμού»

Στην υπόθεση C-518/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 29ης Ιουνίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Αυγούστου 2017, στο πλαίσιο της δίκης που κίνησε ο

Stefan Rudigier

παρισταμένης της:

Salzburger Verkehrsverbund GmbH,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. Vajda, πρόεδρο τμήματος, E. Juhász (εισηγητή) και K. Jürimäe, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο S. Rudigier, εκπροσωπούμενος από τον C. Casati, Rechtsanwalt,

– η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Fruhmann,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους W. Mölls και P. Ondrůšek,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) 1191/69 και (ΕΟΚ) 1107/70 (ΕΕ 2007, L 315, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας την οποία κίνησε ο Stefan Rudigier με αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως διαγωνισμού για την παροχή υπηρεσιών επιβατικών μεταφορών με λεωφορείο, τον οποίο προκήρυξε η Salzburger Verkehrsverbund GmbH.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1370/2007

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 20, 21, 29 και 30 του κανονισμού 1370/2007 έχουν ως εξής:

«(20) Όταν μια δημόσια αρχή επιλέγει να αναθέσει υπηρεσία γενικού συμφέροντος σε τρίτους, πρέπει να επιλέγει τον φορέα δημόσιας υπηρεσίας σύμφωνα με το [...] δίκαιο [της Ένωσης] περί δημοσίων συμβάσεων και παραχωρήσεων, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 43 έως 49 της Συνθήκης, και τηρουμένων των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης. Ειδικότερα, οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού πρέπει να εφαρμόζονται με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που ισχύουν για τις δημόσιες αρχές δυνάμει των οδηγιών για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, εφόσον οι συμβάσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους.

(21) Θα πρέπει να διασφαλίζεται ουσιαστική νομική προστασία, όχι μόνο όταν πρόκειται για ανάθεση η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών [(ΕΕ 2004, L 134, σ. 1),] και της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών [(ΕΕ 2004, L 134, σ. 114)], αλλά επίσης και για άλλες συμβάσεις που ανατίθενται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό. Απαιτείται αποτελεσματική διαδικασία αναθεώρησης, η οποία θα πρέπει να είναι συγκρίσιμη, κατά περίπτωση, προς τις σχετικές διαδικασίες που προβλέπουν η οδηγία 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί της εφαρμογής των διαδικασιών προσφυγής στον τομέα της σύναψης συμβάσεων κρατικών προμηθειών και δημοσίων έργων [(ΕΕ 1989, L 395, σ. 33),] και η οδηγία 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων στις διαδικασίες σύναψης των συμβάσεων φορέων οι οποίοι λειτουργούν στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών [(ΕΕ 1992, L 76, σ. 14)].

[...]

(29) Ενόψει της ανάθεσης συμβάσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, εξαιρουμένων των μέτρων έκτακτης ανάγκης και των συμβάσεων που αφορούν μικρές αποστάσεις, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να δημοσιοποιούν το γεγονός ότι προτίθενται να αναθέσουν τέτοιες συμβάσεις τουλάχιστον ένα έτος εκ των προτέρων, έτσι ώστε να μπορέσουν να αντιδράσουν οι δυνάμει φορείς δημοσίων υπηρεσιών.

(30) Οι συμβάσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας που ανατίθενται απευθείας θα πρέπει να διέπονται από μεγαλύτερη διαφάνεια.»

4 Το άρθρο 1 του κανονισμού 1370/2007, με τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«1. Ο σκοπός του παρόντος κανονισμού είναι να καθορίσει, σύμφωνα με τους κανόνες του [δικαίου της Ένωσης], τον τρόπο με τον οποίον οι αρμόδιες αρχές μπορούν να ενεργούν στον τομέα των δημοσίων επιβατικών μεταφορών για να εξασφαλίζουν την προσφορά υπηρεσιών γενικού συμφέροντος, οι οποίες θα είναι, μεταξύ άλλων, πολυπληθέστερες, ασφαλέστερες, υψηλότερης ποιότητας ή λιγότερο δαπανηρές, από εκείνες που θα μπορούσαν να προσφέρουν από μόνες τους οι δυνάμεις της αγοράς.

[…]

2. Ο παρών κανονισμός ισχύει για την εθνική και διεθνή παροχή δημοσίων υπηρεσιών επιβατικών μεταφορών, με σιδηροδρομικά ή άλλα μέσα σταθερής τροχιάς, καθώς και οδικών μεταφορικών υπηρεσιών, εξαιρουμένων των υπηρεσιών που παρέχονται κυρίως για ιστορικούς ή τουριστικούς λόγους. […]

[…]»

5 Το άρθρο 5 του κανονισμού αυτού, που τιτλοφορείται «Ανάθεση συμβάσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας», έχει ως εξής:

«Οι συμβάσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας ανατίθενται σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό. Ωστόσο, οι συμβάσεις υπηρεσιών ή οι συμβάσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, όπως ορίζονται με την οδηγία [2004/17] ή την οδηγία [2004/18], για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών επιβατικών μεταφορών με το λεωφορείο ή το τραμ, ανατίθενται σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπουν οι εν λόγω οδηγίες, εφόσον οι συμβάσεις αυτές δεν λαμβάνουν μορφή συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών κατά τα οριζόμενα στις οδηγίες αυτές. Όταν οι συμβάσεις ανατίθενται σύμφωνα με τις οδηγίες [2004/17] ή [2004/18], οι διατάξεις των παραγράφων 2 έως 6 του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται.»

6 Το άρθρο 7 του εν λόγω κανονισμού, που φέρει τον τίτλο «Δημοσίευση», ορίζει, στην παράγραφο 2, τα εξής:

«Κάθε αρμόδια αρχή λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ούτως ώστε, το αργότερο ένα έτος πριν από την έναρξη της διαδικασίας πρόκλησης υποβολής προσφορών ή ένα έτος πριν από την απευθείας ανάθεση σύμβασης, να δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* οι ακόλουθες τουλάχιστον πληροφορίες:

α) η ονομασία και η διεύθυνση της αρμόδιας αρχής·

β) το προβλεπόμενο είδος ανάθεσης·

γ) οι υπηρεσίες και οι περιοχές που μπορεί να καλύπτει η ανάθεση.

Οι αρμόδιες αρχές μπορούν να αποφασίζουν να μην δημοσιεύσουν τις πληροφορίες αυτές όταν μια σύμβαση παροχής δημόσιας υπηρεσίας αφορά ετήσια εκτέλεση λιγότερων των 50 000 χιλιομέτρων δημοσίων υπηρεσιών επιβατικών μεταφορών.

Εφόσον οι εν λόγω πληροφορίες αλλάξουν μετά τη δημοσίευσή τους, η αρμόδια αρχή δημοσιεύει διόρθωση το ταχύτερο δυνατόν. Αυτή η διόρθωση δεν θίγει την ημερομηνία έναρξης της απευθείας ανάθεσης ή της πρόσκλησης υποβολής προσφορών.

[…]»

Η οδηγία 2014/24/ΕΕ

7 Το άρθρο 18 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 94, σ. 65, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 135, σ. 120), με τίτλο «Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφανή και αναλογικό τρόπο.

Ο σχεδιασμός των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων δεν γίνεται με σκοπό τον αποκλεισμό της από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας ή τον τεχνητό περιορισμό του ανταγωνισμού. Ο ανταγωνισμός θεωρείται ότι περιορίζεται τεχνητά όταν οι διαδικασίες σύναψης συμβάσεων έχουν σχεδιαστεί με σκοπό την αδικαιολόγητα ευνοϊκή ή δυσμενή μεταχείριση ορισμένων οικονομικών φορέων.»

8 Το άρθρο 27 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ανοικτή διαδικασία», ορίζει τα εξής:

«1. Στις ανοικτές διαδικασίες, μπορεί να υποβάλλει προσφορά στο πλαίσιο προκήρυξης διαγωνισμού κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας.

Η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των προσφορών είναι 35 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης σύμβασης.

Η προσφορά συνοδεύεται από τις πληροφορίες για την ποιοτική επιλογή που ζητούνται από την αναθέτουσα αρχή.

2. Στις περιπτώσεις όπου οι αναθέτουσες αρχές έχουν δημοσιεύσει προκαταρκτική προκήρυξη που δεν χρησιμοποιήθηκε η ίδια ως μέσο προκήρυξης του διαγωνισμού, η ελάχιστη προθεσμία για την παραλαβή των προσφορών, όπως ορίζεται στην παράγραφο 1, δεύτερο εδάφιο, του παρόντος άρθρου, μπορεί να περιορίζεται σε 15 ημέρες, εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η προκαταρκτική προκήρυξη περιελάμβανε όλες τις πληροφορίες που οφείλει να περιλαμβάνει η προκήρυξη σύμβασης σύμφωνα με το παράρτημα V, μέρος Β, τμήμα Ι, εφόσον οι πληροφορίες αυτές ήταν διαθέσιμες κατά τη στιγμή της δημοσίευσης της προκαταρκτικής προκήρυξης·

β) η προκαταρκτική προκήρυξη απεστάλη προς δημοσίευση εντός διαστήματος 35 ημερών έως 12 μηνών πριν από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης της σύμβασης.

3. Σε περίπτωση που επείγουσα κατάσταση, δεόντως αιτιολογημένη από τις αναθέτουσες αρχές, καθιστά αδύνατη την τήρηση της ελάχιστης προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 1, δεύτερο εδάφιο, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ορίζουν ελάχιστη προθεσμία που δεν είναι μικρότερη των 15 ημερών από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης της σύμβασης.

4. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να συντομεύει κατά πέντε ημέρες την προθεσμία παραλαβής των προσφορών που ορίζεται στην παράγραφο 1, δεύτερο εδάφιο, του παρόντος άρθρου όταν αποδέχεται την υποβολή προσφορών με ηλεκτρονικά μέσα, σύμφωνα με το άρθρο 22, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, και παράγραφοι 5 και 6.»

9 Το άρθρο 47 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Καθορισμός προθεσμιών», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Κατά τον καθορισμό των προθεσμιών παραλαβής των προσφορών και των αιτήσεων συμμετοχής, οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν υπόψη την πολυπλοκότητα της σύμβασης και τον χρόνο που απαιτείται για την προετοιμασία των προσφορών, υπό την επιφύλαξη των ελάχιστων προθεσμιών που καθορίζονται στα άρθρα 27 έως 31.»

10 Το άρθρο 48 της εν λόγω οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Προκαταρκτικές προκηρύξεις», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να γνωστοποιούν τις προθέσεις τους για τις σχεδιαζόμενες διαδικασίες σύναψης συμβάσεων δημοσιεύοντας προκαταρκτική προκήρυξη. Οι εν λόγω προκηρύξεις περιέχουν τις πληροφορίες που προβλέπονται στο παράρτημα V, μέρος Β, τμήμα Ι. Δημοσιεύονται είτε από την Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε από τις αναθέτουσες αρχές στο "προφίλ αγοραστή" τους, σύμφωνα με το σημείο 2, στοιχείο β', του παραρτήματος VIII. Όταν η προκαταρκτική προκήρυξη δημοσιεύεται από τις αναθέτουσες αρχές στο "προφίλ αγοραστή" τους, οι αναθέτουσες αρχές αποστέλλουν στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης γνωστοποίηση δημοσίευσης της προκήρυξης στο "προφίλ αγοραστή" τους, σύμφωνα με το παράρτημα VIII. Οι εν λόγω προκηρύξεις περιέχουν τις πληροφορίες που προβλέπονται στο παράρτημα V, μέρος Α.»

11 Το μέρος Β, τμήμα Ι, του παραρτήματος V της οδηγίας 2014/24, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 48 αυτής, προβλέπει ότι η προκαταρκτική προκήρυξη πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα της αναθέτουσας αρχής και τον κύριο τόπο παροχής των υπηρεσιών, να περιέχει σύντομη περιγραφή της συμβάσεως και, ειδικότερα, τη φύση και την έκταση των υπηρεσιών, και όταν η προκήρυξη αυτή δεν χρησιμοποιείται ως μέσο για την προκήρυξη διαγωνισμού, την ή τις εκτιμώμενες ημερομηνίες δημοσιεύσεως της προκηρύξεως ή των προκηρύξεων διαγωνισμού για τη σύμβαση ή τις συμβάσεις, που μνημονεύονται στην προκαταρκτική προκήρυξη.

12 Κατά το άρθρο 90, παράγραφος 1, και το άρθρο 91 της οδηγίας 2014/24, που επιγράφονται αντιστοίχως «Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και μεταβατικές διατάξεις» και «Καταργήσεις», τα κράτη μέλη υποχρεούνταν να συμμορφωθούν με την εν λόγω οδηγία το αργότερο έως τις 18 Απριλίου 2016, ημερομηνία κατά την οποία η οδηγία 2004/18 καταργήθηκε.

Η οδηγία 2014/25/ΕΕ

13 Το άρθρο 36 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών

υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 94, σ. 243, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 311, σ. 26), το οποίο επιγράφεται «Αρχές που διέπουν τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Οι αναθέτοντες φορείς αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφανή και αναλογικό τρόπο.

Ο σχεδιασμός της διαδικασίας σύναψης σύμβασης δεν γίνεται με πρόθεση τον αποκλεισμό της από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας ή τον τεχνητό περιορισμό του ανταγωνισμού. Ο ανταγωνισμός θεωρείται ότι περιορίζεται τεχνητά όταν η διαδικασία σύναψης σύμβασης σχεδιάζεται με σκοπό την αδικαιολόγητα ευνοϊκή ή δυσμενή μεταχείριση ορισμένων οικονομικών φορέων.»

14 Το άρθρο 45 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ανοικτή διαδικασία», ορίζει τα εξής:

«1. Στις ανοικτές διαδικασίες, κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλει προσφορά στο πλαίσιο της προκήρυξης διαγωνισμού.

Η ελάχιστη προθεσμία για την παραλαβή των προσφορών είναι 35 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης σύμβασης.

Η προσφορά συνοδεύεται από τις πληροφορίες για την ποιοτική επιλογή που ζητούνται από τον αναθέτοντα φορέα.

2. Στις περιπτώσεις όπου οι αναθέτοντες φορείς έχουν δημοσιεύσει περιοδική ενδεικτική προκήρυξη που δεν χρησιμοποιήθηκε ως μέσο προκήρυξης διαγωνισμού, η ελάχιστη προθεσμία για την παραλαβή των προσφορών, όπως ορίζεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, μπορεί να περιορίζεται σε 15 ημέρες, εφόσον πληρούνται αμφότερες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η περιοδική ενδεικτική προκήρυξη περιέλαβε, εκτός από τις πληροφορίες που απαιτούνται από το παράρτημα VI, μέρος Α, τμήμα Ι, όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται από το παράρτημα VI, μέρος Α, τμήμα ΙΙ, εφόσον οι τελευταίες πληροφορίες ήταν διαθέσιμες κατά τη δημοσίευση της περιοδικής ενδεικτικής προκήρυξης·

β) η περιοδική ενδεικτική προκήρυξη εστάλη προς δημοσίευση εντός διαστήματος μεταξύ 35 ημερών και 12 μηνών πριν από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης σύμβασης.

3. Σε περίπτωση που μια επείγουσα κατάσταση η οποία τεκμηριώνεται δεόντως από τον αναθέτοντα φορέα καθιστά αδύνατη την τήρηση της προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 1, δεύτερο εδάφιο, ο αναθέτων φορέας μπορεί να ορίζει προθεσμία που δεν μπορεί να είναι μικρότερη από 15 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης σύμβασης.

4. Ο αναθέτων φορέας μπορεί να συντομεύσει κατά πέντε ημέρες την προθεσμία παραλαβής των προσφορών που ορίζεται στην παράγραφο 1 δεύτερο εδάφιο του παρόντος άρθρου, όταν αποδέχεται την υποβολή προσφορών με ηλεκτρονικά μέσα, σύμφωνα με το άρθρο 40, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, και το άρθρο 40, παράγραφοι 5 και 6.»

15 Το άρθρο 66 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Καθορισμός προθεσμιών», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Κατά τον καθορισμό των προθεσμιών παραλαβής των προσφορών και των αιτήσεων συμμετοχής, οι αναθέτοντες φορείς λαμβάνουν ιδίως υπόψη την πολυπλοκότητα της σύμβασης και τον χρόνο που απαιτείται για την προετοιμασία των προσφορών, υπό την επιφύλαξη των ελάχιστων προθεσμιών που καθορίζονται στα άρθρα 45 έως 49.»

16 Το άρθρο 67 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Περιοδικές ενδεικτικές προκηρύξεις», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να γνωστοποιούν τις προθέσεις τους για τη σχεδιαζόμενη διαδικασία σύναψης σύμβασης δημοσιεύοντας περιοδική ενδεικτική προκήρυξη. Οι εν λόγω προκηρύξεις περιέχουν τις πληροφορίες που προβλέπονται στο παράρτημα VI, μέρος Α, τμήμα Ι. Δημοσιεύονται είτε από την Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε από τους αναθέτοντες φορείς στο "προφίλ αγοραστή" τους σύμφωνα με το παράρτημα IX, σημείο 2, στοιχείο β΄. Όταν η περιοδική ενδεικτική προκήρυξη δημοσιεύεται από τους αναθέτοντες φορείς στο "προφίλ αγοραστή" τους, οι αναθέτοντες φορείς αποστέλλουν γνωστοποίηση δημοσίευσής της στο "προφίλ αγοραστή" τους στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το παράρτημα IX, σημείο 3. Οι γνωστοποιήσεις περιέχουν τις πληροφορίες του παραρτήματος VI, μέρος Β.»

17 Κατά το παράρτημα VI, μέρος Α, τμήμα Ι, της οδηγίας 2014/25, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 67, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, η περιοδική ενδεικτική προκήρυξη περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά, μεταξύ άλλων, με την ταυτότητα του αναθέτοντος φορέα και την προς παροχή υπηρεσία.

18 Κατά το άρθρο 106, παράγραφος 1, και το άρθρο 107 της οδηγίας 2014/25, που επιγράφονται αντιστοίχως «Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και μεταβατικές διατάξεις» και «Κατάργηση», τα κράτη μέλη υποχρεούνταν να συμμορφωθούν με την εν λόγω οδηγία το αργότερο έως τις 18 Απριλίου 2016, ημερομηνία κατά την οποία η οδηγία 2004/17 καταργήθηκε.

Η οδηγία 89/665

19 Το άρθρο 1 της οδηγίας 89/665, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014 (ΕΕ 2014, L 94, σ. 1) (στο εξής: οδηγία 89/665), με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής και διαθεσιμότητα των διαδικασιών προσφυγής», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις οι οποίες αναφέρονται στην οδηγία [2014/24], εκτός εάν οι εν λόγω συμβάσεις εξαιρούνται κατ' εφαρμογήν των άρθρων 7, 8, 9, 10, 11, 12,15,16, 17 και 37 της εν λόγω οδηγίας.

[…]

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε, όσον αφορά τις συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [2014/24] […], οι αποφάσεις που λαμβάνουν οι αναθέτουσες αρχές να υπόκεινται στην άσκηση αποτελεσματικών και, ιδίως, όσο το δυνατόν ταχύτερων αναθεωρήσεων, υπό τις προϋποθέσεις που θέτουν στα άρθρα 2 έως 2στ της παρούσας οδηγίας, λόγω του ότι οι αποφάσεις αυτές παραβιάζουν την ενωσιακή νομοθεσία περί διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων ή τους εθνικούς κανόνες μεταφοράς της εν λόγω νομοθεσίας.»

20 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/665 έχει ως ακολούθως:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα μέτρα που λαμβάνονται όσον αφορά τις διαδικασίες προσφυγής που ορίζει το άρθρο 1 να προβλέπουν τις αναγκαίες εξουσίες προκειμένου:

α) να λαμβάνονται, το συντομότερο δυνατόν και με τη διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων, προσωρινά μέτρα για να επανορθωθεί η εικαζόμενη παράβαση ή να αποτραπεί η περαιτέρω ζημία των θιγομένων συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που αναστέλλουν ή επιτρέπουν την αναστολή της διαδικασίας ανάθεσης δημόσιας σύμβασης ή της εκτέλεσης οιασδήποτε απόφασης λαμβάνουν οι αναθέτουσες αρχές·

β) να ακυρώσουν ή να διασφαλίσουν την ακύρωση των παράνομων αποφάσεων, και ιδίως να καταργούν τις τεχνικές, οικονομικές και χρηματοδοτικές προδιαγραφές που εισάγουν διακρίσεις και περιλαμβάνονται στα έγγραφα με τα οποία καλούνται οι ενδιαφερόμενοι να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό, στις συγγραφές υποχρεώσεων ή σε οποιοδήποτε άλλο έγγραφο που έχει σχέση με τη διαδικασία σύναψης της συγκεκριμένης σύμβασης·

γ) να επιδικάζουν αποζημίωση στα ζημιωθέντα από την παράβαση πρόσωπα.»

21 Το άρθρο 2δ, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε μια σύμβαση να κηρύσσεται ανενεργή από όργανο προσφυγής ανεξάρτητο από την αναθέτουσα αρχή ή το ανενεργό της να προκύπτει από απόφαση του εν λόγω ανεξάρτητου οργάνου σε οιαδήποτε από τις εξής περιπτώσεις:

α) εφόσον η αναθέτουσα αρχή έχει αναθέσει σύμβαση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης σύμβασης στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, χωρίς αυτό να επιτρέπεται σύμφωνα με την οδηγία [2014/24] […]·

β) σε περίπτωση παράβασης του άρθρου 1, παράγραφος 5, του άρθρου 2, παράγραφος 3, ή του άρθρου 2α, παράγραφος 2, της παρούσας οδηγίας, αν λόγω της παράβασης αυτής ο προσφέρων ο οποίος ασκεί προσφυγή στερήθηκε της δυνατότητας άσκησης προσυμβατικών διαδικασιών προσφυγής, εφόσον η παράβαση αυτή συνδυάζεται με παράβαση της οδηγίας [2014/24] […], όταν η εν λόγω παράβαση επηρέασε τις πιθανότητες του προσφέροντος που ασκεί προσφυγή να του ανατεθεί η σύμβαση·

γ) στις περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2β, στοιχείο γ′, δεύτερο εδάφιο, της παρούσας οδηγίας, αν τα κράτη μέλη έχουν επικαλεσθεί την παρέκκλιση από την ανασταλτική προθεσμία για συμβάσεις βασιζόμενες σε συμφωνία-πλαίσιο και σε δυναμικό σύστημα αγορών.

2. Οι συνέπειες της κήρυξης του ανενεργού των συμβάσεων προσδιορίζονται από το εθνικό δίκαιο.

Το εθνικό δίκαιο μπορεί να προβλέπει την αναδρομική ακύρωση όλων των συμβατικών υποχρεώσεων ή να περιορίζει την εμβέλεια της ακύρωσης στις υποχρεώσεις εκείνες που δεν έχουν εκπληρωθεί ακόμη. Στην τελευταία περίπτωση, τα κράτη μέλη προβλέπουν την εφαρμογή άλλων κυρώσεων κατά την έννοια του άρθρου 2ε, παράγραφος 2.»

Η οδηγία 92/13

22 Το άρθρο 1 της οδηγίας 92/13, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2014/23 (στο εξής: οδηγία 92/13), το οποίο επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής και διαθεσιμότητα των διαδικασιών προσφυγής», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε συμβάσεις που αναφέρονται στην οδηγία [2014/25], εκτός αν οι συμβάσεις αυτές εξαιρούνται σύμφωνα με τα άρθρα 18 έως 24, 27 έως 30, 34 ή 55 της εν λόγω οδηγίας.

[…]

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε, όσον αφορά τις συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [2014/25] […], οι αποφάσεις που λαμβάνουν οι αναθέτοντες φορείς να υπόκεινται στην άσκηση αποτελεσματικών και, ιδίως, όσο το δυνατόν ταχύτερων αναθεωρήσεων, υπό

τις προϋποθέσεις που θέτουν τα άρθρα 2 έως 2στ της παρούσας οδηγίας, λόγω του ότι οι αποφάσεις αυτές παραβιάζουν την ενωσιακή νομοθεσία περί διαδικασιών σύναψης συμβάσεων ή τους εθνικούς κανόνες μεταφοράς της εν λόγω νομοθεσίας.»

23 Το άρθρο 2 της οδηγίας 92/13, με τίτλο «Απαιτήσεις για τις διαδικασίες προσφυγής», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα μέτρα που λαμβάνουν όσον αφορά τις προσφυγές που αναφέρονται στο άρθρο 1, να προβλέπουν τις εξουσίες προκειμένου:

είτε

α) να λαμβάνονται, το συντομότερο και με διαδικασίες ασφαλιστικών μέτρων, προσωρινά μέτρα για τη θεραπεία της προβαλλομένης παράβασης ή την αποτροπή περαιτέρω ζημίας των θιγομένων συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που αναστέλλουν ή εξασφαλίζουν την αναστολή της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης, ή της εκτέλεσης κάθε απόφασης που έχει ληφθεί από τον αναθέτοντα φορέα

και

β) να ακυρώνονται οι παράνομες αποφάσεις ή να εξασφαλίζεται η ακύρωσή τους, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας κατάργησης των τεχνικών, οικονομικών ή χρηματοδοτικών προδιαγραφών που εισάγουν διακρίσεις και που περιέχονται στην διακήρυξη της δημοπρασίας, στην ενδεικτική περιοδική διακήρυξη, στην διακήρυξη σχετικά με την ύπαρξη συστήματος προεπιλογής, στην πρόσκληση υποβολής προσφορών, στη συγγραφή υποχρεώσεων ή σε οποιοδήποτε άλλο έγγραφο που έχει σχέση με την εν λόγω διαδικασία σύναψης της σύμβασης,

είτε

γ) να λαμβάνονται, το συντομότερο, ει δυνατόν με διαδικασίες ασφαλιστικών μέτρων και εάν χρειάζεται με οριστική διαδικασία ως προς την ουσία, άλλα μέτρα εκτός των προβλεπομένων στα στοιχεία α′ και β′, με στόχο τη θεραπεία της διαπιστωθείσας παράβασης και την αποτροπή ζημίας των ενεχομένων συμφερόντων· ιδίως, να εκδίδεται εντολή πληρωμής καθορισμένου ποσού στην περίπτωση κατά την οποία η παράβαση δεν επανορθώθηκε ή δεν αποτράπηκε.

Τα κράτη μέλη μπορούν να προβαίνουν σε αυτή την επιλογή, είτε για το σύνολο των αναθετόντων φορέων είτε για κατηγορίες αναθετόντων φορέων οριζόμενες βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, διαφυλάσσοντας πάντοτε την αποτελεσματικότητα των μέτρων που θεσπίστηκαν για να αποτραπούν οι ζημίες των ενεχομένων συμφερόντων·

δ) και, στις δύο προαναφερόμενες περιπτώσεις, να χορηγείται αποζημίωση στα βλαπτόμενα από την παράβαση πρόσωπα.

[…]»

24 Το άρθρο 2δ της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Ανενεργό της σύμβασης», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε μια σύμβαση να κηρύσσεται ανενεργή από όργανο προσφυγής ανεξάρτητο από τον αναθέτοντα φορέα ή το ανενεργό της να προκύπτει από απόφαση του εν λόγω ανεξάρτητου οργάνου, σε οιαδήποτε από τις εξής περιπτώσεις:

α) εφόσον ο αναθέτων φορέας έχει αναθέσει σύμβαση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, χωρίς αυτό να επιτρέπεται σύμφωνα με την οδηγία [2014/25]·

β) σε περίπτωση παράβασης του άρθρου 1, παράγραφος 5, του άρθρου 2, παράγραφος 3, ή του άρθρου 2α, παράγραφος 2, της παρούσας οδηγίας, αν λόγω της παράβασης αυτής ο προσφέρων ο οποίος ασκεί προσφυγή στερήθηκε της δυνατότητας άσκησης προσυμβατικών διαδικασιών προσφυγής, εφόσον η παράβαση αυτή συνδυάζεται με παράβαση της οδηγίας [2014/25] […], όταν η εν λόγω παράβαση επηρέασε τις πιθανότητες του προσφέροντος που ασκεί προσφυγή να του ανατεθεί η σύμβαση·

γ) στις περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2β, στοιχείο γ′, δεύτερο εδάφιο, της παρούσας οδηγίας, αν τα κράτη μέλη έχουν επικαλεσθεί την παρέκκλιση από την ανασταλτική προθεσμία για συμβάσεις βασιζόμενες σε δυναμικό σύστημα αγορών.»

Το αυστριακό δίκαιο

25 Το άρθρο 26 του Salzburger Vergabekontrollgesetz 2007 (νόμου του ομόσπονδου κράτους του Σάλτσμπουργκ σχετικά με τον έλεγχο των διαδικασιών συνάψεως δημόσιων συμβάσεων του 2007), της 7ης Φεβρουαρίου 2007, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, το οποίο επιγράφεται «Ακύρωση των αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Το Landesverwaltungsgericht [(περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο, Αυστρία)] ακυρώνει τις αυτοτελώς προσβαλλόμενες αποφάσεις της αναθέτουσας αρχής που εκδίδονται στο πλαίσιο διαδικασίας συνάψεως συμβάσεως, εφόσον

1. οι αποφάσεις αυτές ή αποφάσεις προγενέστερές τους οι οποίες δεν μπορούν να προσβληθούν αυτοτελώς συνεπάγονται προσβολή δικαιώματος που προβάλλει ο αιτών και

2. η προσβολή ασκεί ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της διαδικασίας συνάψεως της συμβάσεως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

26 Στις 20 Απριλίου 2016 η Salzburger Verkehrsverbund δημοσίευσε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* προκήρυξη για τη διενέργεια ανοικτού διαγωνισμού με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών μεταφοράς επιβατών με λεωφορείο στην κοιλάδα Gastein (Αυστρία), η οποία αφορούσε διάφορες λεωφορειακές γραμμές για συνολική διανυόμενη απόσταση περίπου 670 000 χλμ. ετησίως. Στην προκήρυξη του διαγωνισμού διευκρινιζόταν ότι η προθεσμία υποβολής προσφορών έληγε στις 8 Ιουνίου 2016.

27 Επιπλέον, η σχετική υπηρεσία θα παρεχόταν υπό τη μορφή συμβάσεως υπηρεσιών και όχι στο πλαίσιο συμβάσεως παραχωρήσεως υπηρεσιών, ενώ ως προβλεπόμενη ημερομηνία ενάρξεως εκπληρώσεως της παροχής ορίστηκε η 11η Δεκεμβρίου 2016.

28 Η Salzburger Verkehrsverbund δεν δημοσίευσε την ανακοίνωση προκαταρκτικής ενημερώσεως που προβλέπεται με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007.

29 Στις 31 Μαΐου 2016 ο S. Rudigier άσκησε προσφυγή ενώπιον του Landesverwaltungsgericht Salzburg (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου του Σάλτσμπουργκ, Αυστρία), με αίτημα την ακύρωση του διαγωνισμού, μεταξύ άλλων λόγω παραβάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007.

30 Με απόφαση της 15ης Ιουλίου 2016, το Landesverwaltungsgericht Salzburg (περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο του Σάλτσμπουργκ) απέρριψε τα αιτήματα του προσφεύγοντος.

31 Ο προσφεύγων άσκησε αναίρεση (Revision) κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Αυστρία).

32 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, ο S. Rudigier υποστηρίζει ότι το Landesverwaltungsgericht Salzburg (περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο του Σάλτσμπουργκ) δεν προέβη σε ουσιαστική εξέταση των εννόμων συνεπειών της παραλείψεως δημοσιεύσεως των πληροφοριών που διαλαμβάνονται στο άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007, δημοσίευση η οποία έπρεπε να πραγματοποιηθεί ένα έτος πριν από την έναρξη της διαδικασίας προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών.

33 Το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) επισημαίνει ότι δεν προβλέπεται εξαίρεση από την εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 όσον αφορά υπηρεσίες μεταφορών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/17 ή της οδηγίας 2004/18 και ότι η αιτιολογική σκέψη 29 του κανονισμού αυτού δεν προβαίνει σε διαφοροποιήσεις αναλόγως του νομικού καθεστώς που εφαρμόζεται σε αυτές τις δημόσιες συμβάσεις μεταφορών. Το δικαστήριο αυτό καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η υποχρέωση δημοσιεύσεως των απαιτούμενων πληροφοριών πρέπει να ισχύει ακόμη και όταν οι σχετικές υπηρεσίες παρέχονται στο πλαίσιο συμβάσεως που υπόκειται σε μία από τις δύο αυτές οδηγίες.

34 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο υποστηρίζει ότι, εν προκειμένω, και σε αντίθεση με την απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, Hörmann Reisen (C-292/15, EU:C:2016:817), η οποία εκδόθηκε σε υπόθεση που αφορούσε ζητήματα υπεργολαβίας στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, ούτε η οδηγία 2004/18 ούτε η οδηγία 2014/24 που την αντικατέστησε επιβάλλουν υποχρέωση προκαταρκτικής ενημερώσεως, όπως είναι η προβλεπόμενη με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 υποχρέωση.

35 Κατά συνέπεια, αν γινόταν δεκτό ότι το ως άνω άρθρο 7, παράγραφος 2, τυγχάνει εφαρμογής επί συμβάσεων που διέπονται από μία από τις δύο αυτές οδηγίες, η ανάθεση συμβάσεων υπηρεσιών μεταφοράς επιβατών με λεωφορείο θα υπέκειτο σε αυστηρότερο νομικό καθεστώς από εκείνο που ισχύει για άλλες υπηρεσίες.

36 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν προβλέπει καμία κύρωση όσον αφορά τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που προβλέπει το εν λόγω άρθρο 7, παράγραφος 2.

37 Συναφώς, υπογραμμίζει ότι ένας φορέας που είναι επιφορτισμένος με την παροχή υπηρεσιών μεταφοράς ασφαλώς θα μπορούσε, σε περίπτωση μη τηρήσεως της ως άνω διατάξεως, να αντλήσει πλεονέκτημα από το προβάδισμα που έχει έναντι των ανταγωνιστών του. Ωστόσο, το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι οι επιδιωκόμενοι με την ως άνω διάταξη σκοποί της διαφάνειας και της αμεροληψίας επιτυγχάνονται στην περίπτωση που για την παροχή της σχετικής υπηρεσίας διενεργηθεί διαδικασία συνάψεως συμβάσεως, δεδομένου ότι το άρθρο 47, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24 προβλέπει, όπως ακριβώς και το άρθρο 38, παράγραφος 1, της προϊσχύουσας οδηγίας 2004/18, ότι η αναθέτουσα αρχή καθορίζει τις εφαρμοστέες στο πλαίσιο της διαδικασίας προθεσμίες λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα της συμβάσεως και τον χρόνο που απαιτείται για την προετοιμασία των προσφορών.

38 Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 είναι ικανή να έχει ως συνέπεια τον παράνομο χαρακτήρα του διαγωνισμού στην περίπτωση κατά την οποία η αναθέτουσα αρχή έχει, κατά τα λοιπά, συμμορφωθεί προς όλες τις απαιτήσεις που προβλέπονται με τις οδηγίες περί δημοσίων συμβάσεων.

39 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, δυνάμει του αυστριακού δικαίου, ακύρωση των αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής χωρεί μόνον εφόσον η διαπιστωθείσα παρανομία ασκεί καθοριστική επιρροή στην έκβαση της διαδικασίας συνάψεως της συμβάσεως. Το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης παρίσταται σύμφωνη προς το δίκαιο της Ένωσης, στο μέτρο κατά το οποίο δεν καθιστά αδύνατη την άσκηση δικαιώματος που αντλείται από το δίκαιο της Ένωσης ούτε παραβιάζει την αρχή της ισοδυναμίας, αλλά δηλώνει ότι επιθυμεί να λάβει διαβεβαίωση σχετικώς.

40 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι ένας πρόσθετος λόγος για τον οποίο θα πρέπει να εξεταστεί το τελευταίο αυτό ζήτημα είναι ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, σύμφωνα με όσα προβάλλει ο αναθέτων φορέας, ο S. Rudigier είχε προ πολλού γνώση της επικείμενης διενέργειας του διαγωνισμού, με αποτέλεσμα όλα τα αιτήματά του να πρέπει να απορριφθούν, στο μέτρο κατά το οποίο η προσβολή του προβαλλόμενου από αυτόν δικαιώματος δεν του προκαλεί βλάβη.

41 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εφαρμόζεται το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού [1370/2007] επίσης σε περίπτωση που σύμβαση παροχής δημόσιας υπηρεσίας με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών επιβατικών μεταφορών με το λεωφορείο ανατίθεται σύμφωνα με διαδικασία που προβλέπεται στις οδηγίες για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων (οδηγία [2004/17] ή οδηγία [2004/18]), κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 5, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του ως άνω κανονισμού;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Έχει η παράβαση της υποχρεώσεως δημοσιεύσεως, το αργότερο ένα έτος πριν από την έναρξη της διαδικασίας προσκλήσεως υποβολής προσφορών, των περιλαμβανόμενων στο άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχεία α' έως γ', του κανονισμού [1370/2007] πληροφοριών ως αποτέλεσμα ότι πρέπει να θεωρηθεί παράνομη η πρόσκληση υποβολής προσφορών, όταν δεν έχει μεν προηγηθεί τέτοια δημοσίευση ένα έτος πριν από την έναρξη της διαδικασίας, η εν λόγω πρόσκληση όμως έχει δημοσιευθεί σύμφωνα με διαδικασία προβλεπόμενη στις οδηγίες για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 5, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του εν λόγω κανονισμού;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα:

Αντιβαίνει στις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που διέπουν τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει τη δυνατότητα να μην επέλθει η προβλεπόμενη στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας [89/665] έννομη συνέπεια της ακυρώσεως σε περίπτωση που πρόσκληση υποβολής προσφορών θεωρηθεί παράνομη λόγω παραλείψεως της δημοσιεύσεως κατ' άρθρον 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007, εφόσον ο παράνομος χαρακτήρας δεν άσκησε ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της διαδικασίας συνάψεως συμβάσεως επειδή ο ενδιαφερόμενος φορέας μπόρεσε να αντιδράσει εγκαίρως και επειδή δεν συνέτρεχε νόθευση του ανταγωνισμού;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

42 Προκαταρκτικώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης προκήρυξη διαγωνισμού δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* στις 20 Απριλίου 2016, ήτοι δύο ημέρες μετά την εκπνοή της προθεσμίας μεταφοράς των οδηγιών 2014/24 και 2014/25 στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών και μετά την κατάργηση των οδηγιών 2004/17 και 2004/18, κατ' εφαρμογήν, αντιστοίχως, των άρθρων 90 και 91 της οδηγίας 2014/24, καθώς και των άρθρων 106 και 107 της οδηγίας 2014/25.

43 Επομένως, εφαρμοστέα στην υπόθεση της κύριας δίκης είναι η οδηγία 2014/24 ή η οδηγία 2014/25, και όχι η οδηγία 2004/17 ή η οδηγία 2004/18, οι οποίες μνημονεύθηκαν στα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψεις 31 έως 33).

44 Επιπλέον, επισημαίνεται ότι τα ερωτήματα αυτά αφορούν αδιακρίτως την οδηγία 2004/17 και την οδηγία 2004/18. Η παράλειψη του αιτούντος δικαστηρίου να προσδιορίσει ποια από τις οδηγίες αυτές είναι εφαρμοστέα στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν εμποδίζει πάντως το Δικαστήριο να απαντήσει στα εν λόγω ερωτήματα, δεδομένου ότι οι σχετικές απαντήσεις μπορούν να είναι ακριβώς οι ίδιες τόσο βάσει της οδηγίας 2014/24 όσο και βάσει της οδηγίας 2014/25, οι οποίες κατήργησαν και αντικατέστησαν, αντιστοίχως, την οδηγία 2004/18 και την οδηγία 2004/17.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

45 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη με αυτό υποχρέωση προκαταρκτικής ενημερώσεως ισχύει για συμβάσεις δημοσίων υπηρεσιών μεταφοράς με λεωφορείο, οι οποίες, καταρχήν, συνάπτονται σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει η οδηγία 2014/24 ή η οδηγία 2014/25.

46 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1370/2007, για την ανάθεση συμβάσεως με αντικείμενο την παροχή δημοσίων υπηρεσιών επιβατικών μεταφορών με λεωφορείο, μόνον οι διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφοι 2 έως 6, του κανονισμού 1370/2007 δεν τυγχάνουν εφαρμογής, ενώ οι λοιπές διατάξεις του κανονισμού αυτού παραμένουν εφαρμοστέες (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, Hörmann Reisen, C-292/15, EU:C:2016:817, σκέψη 41).

47 Επομένως, το άρθρο 7, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού τυγχάνει εφαρμογής επί δημοσίων συμβάσεων υπηρεσιών μεταφοράς που συνάπτονται σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει η οδηγία 2014/24 ή η οδηγία 2014/25.

48 Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται από τον σκοπό του κανονισμού 1370/2007.

49 Πράγματι, ο κανονισμός 1370/2007, ο οποίος αφορά μόνο τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές, αποσκοπεί στη θέσπιση εξειδικευμένων ρυθμίσεων σε σχέση με τα γενικά συστήματα αναθέσεως δημοσίων συμβάσεων, όπως αυτά προβλέπονται με την οδηγία 2014/24 ή την οδηγία 2014/25. Επομένως, ο κανονισμός αυτός περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες, οι οποίοι προορίζονται είτε να αντικαθιστούν είτε να συμπληρώνουν τους γενικούς κανόνες της οδηγίας 2014/24 ή εκείνους της οδηγίας 2014/25, αναλόγως του αν η εκάστοτε εφαρμοστέα οδηγία προβλέπει ή όχι κανόνες στους τομείς που ρυθμίζει ο εν λόγω κανονισμός (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, Hörmann Reisen, C-292/15, EU:C:2016:817, σκέψεις 44 έως 47).

50 Η ερμηνεία αυτή του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 επιβεβαιώνεται από την εξέταση του άρθρου 48, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24 και του άρθρου 67, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/25, που επιτελούν λειτουργία εν μέρει συγκρίσιμη με εκείνη του εν λόγω άρθρου 7, παράγραφος 2.

51 Πράγματι, σε αντίθεση με το άρθρο 48, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του παραρτήματος V, μέρος Β, τμήμα Ι, της οδηγίας αυτής, και με το άρθρο 67, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/25, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του παραρτήματος VI, μέρος Α, τμήμα Ι, της οδηγίας αυτής, οι διατάξεις του άρθρου 7, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, αφενός, είναι υποχρεωτικές για την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα και, αφετέρου, δεν αφορούν μόνο την περίπτωση κατά την οποία η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας σχεδιάζει την έναρξη διαδικασίας διαγωνισμού, αλλά και εκείνη κατά την οποία προτίθεται να προβεί σε απευθείας ανάθεση συμβάσεως. Επιπλέον, οι δημοσιεύσεις που διενεργούνται δυνάμει των οδηγιών αυτών δεν υπόκεινται στην αποκλειστική προθεσμία ενός έτους πριν από την έναρξη της διαδικασίας του διαγωνισμού και δεν είναι υποχρεωτικό να εκδίδονται οπωσδήποτε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

52 Επομένως, το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 επιβάλλει ειδικότερες υποχρεώσεις σε σχέση με εκείνες που προβλέπουν οι οδηγίες 2014/24 και 2014/25 και, ως lex specialis, κατισχύει των κανόνων αυτών (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, Hörmann Reisen, C-292/15, EU:C:2016:817, σκέψη 47).

53 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη με αυτό υποχρέωση προκαταρκτικής ενημερώσεως ισχύει για συμβάσεις δημοσίων υπηρεσιών μεταφοράς με λεωφορείο, οι οποίες, καταρχήν, συνάπτονται σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει η οδηγία 2014/24 ή η οδηγία 2014/25.

Επί του δεύτερου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

54 Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η παρανομία που συνίσταται στην παράβαση ή στην παράλειψη τηρήσεως της υποχρεώσεως προκαταρκτικής ενημερώσεως, η οποία επιβάλλεται με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007, είναι ικανή να έχει ως συνέπεια την ακύρωση διαγωνισμού ο οποίος έχει δημοσιευθεί νομοτύπως.

55 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά την αιτιολογική σκέψη 21 του κανονισμού αυτού, πρέπει να διασφαλίζεται ουσιαστική έννομη προστασία, όχι μόνο όταν πρόκειται για ανάθεση συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 2004/17 και 2004/18, οι οποίες, αντιστοίχως, καταργήθηκαν και αντικαταστάθηκαν από τις οδηγίες 2014/25 και 2014/24, αλλά επίσης και για τις λοιπές συμβάσεις που ανατίθενται σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό. Επιπλέον, είναι αναγκαίο να υφίσταται αποτελεσματική διαδικασία ελέγχου, η οποία θα πρέπει να είναι συγκρίσιμη, κατά περίπτωση, προς τις σχετικές διαδικασίες που προβλέπουν η οδηγία 89/665 και η οδηγία 92/13.

56 Τόσο το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/665 όσο και το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/13 ορίζουν ότι τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι νομοθεσίες τους να καθιστούν δυνατή, μεταξύ άλλων μέτρων, την ακύρωση ή τη διασφάλιση της ακυρώσεως των παράνομων αποφάσεων.

57 Αντιθέτως, η νομοθεσία της Ένωσης στον τομέα της συνάψεως δημοσίων συμβάσεων δεν προβλέπει γενικό κανόνα κατά τον οποίο ο παράνομος χαρακτήρας πράξεως ή παραλείψεως σε ορισμένο στάδιο της διαδικασίας καθιστά παράνομες όλες τις μεταγενέστερες πράξεις της διαδικασίας αυτής και αποτελεί βάση για την ακύρωσή τους. Μόνο σε ειδικές και σαφώς καθορισμένες περιπτώσεις προβλέπει η νομοθεσία αυτή μια τέτοια συνέπεια.

58 Ειδικότερα, το άρθρο 2δ της οδηγίας 89/665 και το άρθρο 2δ της οδηγίας 92/13 ορίζουν ότι πρέπει να κηρύσσονται ανενεργές οι συμβάσεις που πλήττονται από παρανομίες τις οποίες τα άρθρα αυτά απαριθμούν, μεταξύ των οποίων η περίπτωση κατά την οποία ο αναθέτων φορέας έχει αναθέσει σύμβαση άνευ προηγούμενης δημοσιεύσεως προκηρύξεως στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, χωρίς αυτό να επιτρέπεται από τις διατάξεις, αντιστοίχως, της οδηγίας 2014/24 ή της οδηγίας 2014/25.

59 Εντούτοις, μολονότι η μη επιτρεπόμενη παράλειψη δημοσιεύσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* προκηρύξεως διαγωνισμού με την οποία άρχεται η διαγωνιστική διαδικασία πρέπει κατά κανόνα να συνεπάγεται την κήρυξη του ανενεργού της συναφθείσας συμβάσεως, η νομοθεσία της Ένωσης περί δημοσίων συμβάσεων δεν προβλέπει τέτοια συνέπεια σε περίπτωση μη τηρήσεως της υποχρεώσεως προκαταρκτικής ενημερώσεως η οποία επιβάλλεται με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007.

60 Στο μέτρο κατά το οποίο ο νομοθέτης της Ένωσης δεν προέβλεψε ειδική διάταξη όσον αφορά την παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007, μια τέτοια ρύθμιση αποτελεί ζήτημα του εθνικού δικαίου.

61 Πράγματι, δεδομένου ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν παρέχει διευκρινίσεις δικονομικής φύσεως για την ικανοποίηση ενός δικαιώματος, και όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να καθορίζει τους δικονομικούς κανόνες της διαδικασίας που αποσκοπεί στη διασφάλιση των δικαιωμάτων τα οποία οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης. Πάντως, οι δικονομικοί αυτοί κανόνες δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που αφορούν παρεμφερή ένδικα βοηθήματα ή μέσα του εσωτερικού δικαίου (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν πρέπει να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 5ης Απριλίου 2017, Marina del Mediterráneo κ.λπ., C-391/15, EU:C:2017:268, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

62 Όσον αφορά, καταρχάς, την αρχή της ισοδυναμίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι η τήρηση της αρχής αυτής προϋποθέτει ότι ο επίμαχος εθνικός κανόνας εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο στις ένδικες προσφυγές που στηρίζονται σε παραβίαση του δικαίου της Ένωσης όσο και σε εκείνες που στηρίζονται σε μη τήρηση του εσωτερικού δικαίου και έχουν παρεμφερές αντικείμενο και παρεμφερή αιτία (απόφαση της 8ης Ιουλίου 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

63 Εναπόκειται εν προκειμένω στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει αν η αρχή αυτή έχει τηρηθεί ή όχι.

64 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, επισημαίνεται ότι σκοπός του δικαιώματος που απορρέει για τους οικονομικούς φορείς από το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 είναι, αφενός, όπως επισημαίνεται κατ' ουσίαν στην αιτιολογική σκέψη 29 του κανονισμού αυτού, να παρέχεται στους οικονομικούς φορείς η δυνατότητα να αντιδράσουν στις προθέσεις της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, ιδίως όσον αφορά το είδος αναθέσεως το οποίο η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας προτίθεται να εφαρμόσει (διαγωνιστική διαδικασία ή απευθείας ανάθεση) και, αφετέρου, να παρέχεται στους οικονομικούς φορείς χρόνος για την καλύτερη δυνατή προετοιμασία τους ενόψει της προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών.

65 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι ο έλεγχος της τηρήσεως της αρχής της αποτελεσματικότητας πρέπει να διαφοροποιείται αναλόγως του αν προβλέπεται απευθείας ανάθεση ή διεξαγωγή διαγωνιστικής διαδικασίας.

66 Σε περίπτωση απευθείας αναθέσεως, η παράλειψη προκαταρκτικής ενημερώσεως είναι δυνατόν να έχει ως συνέπεια να μην μπορέσει ο οικονομικός φορέας να προσβάλει την ανάθεση πριν αυτή διενεργηθεί, με κίνδυνο να καταστεί οριστικά αδύνατη η συμμετοχή του στη σχετική διαδικασία. Μια τέτοια κατάσταση ενδέχεται να διακυβεύσει την αρχή της αποτελεσματικότητας.

67 Αντιθέτως, σε περίπτωση που η παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 εντάσσεται σε πλαίσιο στο οποίο η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας προτίθεται να προβεί σε πρόσκληση προς υποβολή προσφορών με τη μεταγενέστερη διεξαγωγή νομότυπου διαγωνισμού, η παράβαση αυτή δεν αποκλείει, αυτή καθαυτήν, τη δυνατότητα του οικονομικού φορέα να μετάσχει πράγματι στη σχετική διαγωνιστική διαδικασία.

68 Όσον αφορά τις ανησυχίες που εξέφρασε το αιτούν δικαστήριο, ότι πιθανή συνέπεια της παραβάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2017 θα ήταν να αντλήσει ο οικονομικός φορέας, που είναι ο νυν αντισυμβαλλόμενος της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, πλεονέκτημα από το προβάδισμα που έχει έναντι των ανταγωνιστών του, επισημαίνεται ότι η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας, κατά τον καθορισμό των προθεσμιών για την υποβολή των προσφορών, οφείλει, βάσει του άρθρου 47 της οδηγίας 2014/24 ή του άρθρου 66 της οδηγίας 2014/25, να λαμβάνει υπόψη την πολυπλοκότητα της συμβάσεως και τον χρόνο που απαιτείται για την προετοιμασία των προσφορών.

69 Εντούτοις, εφόσον, κατόπιν της δημοσιεύσεως ενός διαγωνισμού, ένας οικονομικός φορέας αποδείξει ότι η παράλειψη δημοσιεύσεως προκαταρκτικής ενημερώσεως τον περιήγαγε, σε μη αμελητέο βαθμό, σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τον οικονομικό φορέα ο οποίος είναι ο νυν αντισυμβαλλόμενος της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα και, για τον λόγο αυτό, διαθέτει επακριβή γνώση του συνόλου των χαρακτηριστικών της εκτελούμενης συμβάσεως, μπορεί να διαπιστωθεί παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικότητας συνεπαγόμενη την ακύρωση του διαγωνισμού αυτού. Μια τέτοια μειονεκτική μεταχείριση είναι επίσης δυνατόν να συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

70 Το αιτούν δικαστήριο οφείλει να προβεί στη σχετική εκτίμηση λαμβάνοντας υπόψη τα κρίσιμα στοιχεία της κρινόμενης υποθέσεως. Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι στους οικονομικούς φορείς τάχθηκε προθεσμία 49 ημερών από της δημοσιεύσεως της προκηρύξεως του επίμαχου στην υπόθεση της κύριας δίκης διαγωνισμού για την υποβολή των προσφορών τους, προθεσμία η οποία υπερβαίνει τις ελάχιστες προθεσμίες που προβλέπονται με τις οδηγίες 2014/24 και 2014/25. Εξάλλου, ο ενδιαφερόμενος στην υπόθεση της κύριας δίκης οικονομικός φορέας είχε στην κατοχή πληροφορίες σχετικά με το ενδεχόμενο επικείμενου διαγωνισμού πολύ πριν δημοσιευθεί η σχετική προκήρυξη.

71 Επιπλέον, και ανεξαρτήτως ενδεχόμενης προσφυγής όπως αυτή περί της οποίας έγινε λόγος στη σκέψη 69 της παρούσας αποφάσεως, ένας οικονομικός φορέας δικαιούται να στραφεί κατά της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα στηριζόμενος στον λόγο ότι, στα έγγραφα του διαγωνισμού, η προθεσμία για την υποβολή των προσφορών ήταν πολύ σύντομη, κατά παράβαση του άρθρου 47 της οδηγίας 2014/24 ή του άρθρου 66 της οδηγίας 2014/25, τα οποία επιτάσσουν να λαμβάνεται υπόψη η πολυπλοκότητα της συμβάσεως και ο χρόνος που απαιτείται για την προετοιμασία των προσφορών.

72 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1370/2007 έχει την έννοια ότι η παράβαση της προβλεπόμενης με τη διάταξη αυτή υποχρεώσεως προκαταρκτικής ενημερώσεως δεν συνεπάγεται την ακύρωση του σχετικού διαγωνισμού, υπό την προϋπόθεση να τηρούνται οι αρχές της ισοδυναμίας, της αποτελεσματικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει.

Επί των δικαστικών εξόδων

73 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) 1191/69 και (ΕΟΚ) 1107/70, έχει την έννοια ότι:

– **η προβλεπόμενη με αυτό υποχρέωση προκαταρκτικής ενημερώσεως ισχύει για συμβάσεις δημοσίων υπηρεσιών μεταφοράς με λεωφορείο, οι οποίες, καταρχήν, συνάπτονται σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει η οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, ή η οδηγία 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ·**

– **η παράβαση της προβλεπόμενης με τη διάταξη αυτή υποχρεώσεως προκαταρκτικής ενημερώσεως δεν συνεπάγεται την ακύρωση του σχετικού διαγωνισμού, υπό την προϋπόθεση να τηρούνται οι αρχές της ισοδυναμίας, της αποτελεσματικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει.**

(υπογραφές)